

ПОЛІТИЧНА ФІЛОСОФІЯ СКИФІВ-АРІЇВ: ПОГЛЯД З МИНУЛОГО

Валерій Бебик (м. Київ)

Анотації

В статті доводиться, що, враховуючи еллінізацію дорійцями у II-I тис. до н.е. території Стародавньої Греції, насправді, провідні філософи античного світу Аристокл (Платон) і Аристотель були скифами-арями, що вийшли з території Стародавньої України.

In the article the author leads to assertion that, taking into account ellinization by dorians in II-I thousand B.C. the territories of Ancient Greece, in actual fact, leading philosophers of the ancient world Aristokl (Plato) and Aristotel' were scythians - aryies, that went out from territory of Ancient Ukraine.

Ключові слова

ЦИВІЛІЗАЦІЯ, СКИФИ-АРІЇ, ДОРІЙЦІ, ФІЛОСОФІЯ, СУСПІЛЬСТВО. ПОЛІС, ДЕРЖАВА, ДЕМОКРАТІЯ

Вступ

Новітні „наукові обставини”, пов’язані з системним узагальненням проблем становлення та розвитку глобальної цивілізації людства, переконують нас в тому, що скифи-арії (предки сучасних українців) зробили вагомий і непересічний внесок у скарбницю світової політичної думки. Свого часу їхня роль була незаслужено і брутально знівельована. Але нині ми маємо можливості поновити чесне ім’я праукраїнських інтелектуалів, що кілька тисяч років тому вирішили не тільки проблеми „основного питання філософії”, а й питання ефективного і справедливого суспільно-політичного устрою.

Обговорення проблеми

- Енеїда (XII-III тис. до н.е.) і Трипіліада (VI-III тис. до н.е.)

Об’єктивні дані археології, філології, міфології та теології свідчать, що первісна українська **цивілізація Шу-Нун** (Кам’яної Могили, XII тис. до н.е.) суттєво випереджає у часі хрестоматійну (за західними підручниками) цивілізацію анатолійського Чатал-Гююка (VII тис. до н.е.), що нині має турецьку територіальну прописку [6; 8; 16; 35]. В цьому зв’язку варто нагадати слова відомого шумеролога А.Кифішина, котрий мав всі підстави стверджувати, що „... приазовські тексти (Кам’яної Могили – В.Б.) не тільки більш архаїчні за знаковою суттю, але й значно змістовніші, оскільки „те, що в них викладено сюжетно, з рядом специфічних деталей, в Чатал-Гююку зведено до коротких формул.” Отже, за свідченням вченого, запорізька *Кам’яна*

Могила „...була „метрополією” і Шумеру (Сумеру/Самари – В.Б.), і багатьох інших центрів „писемних культур” [16, с.524].

А.Кифішин, як відомо, був філологом. Проте результати його розшифровок запорізьких „протошумерських текстів” повністю корелюються з результатами досліджень археологів (В.Клочко та ін.), які на чисельних археологічних артефактах (зразках зброї, гончарних виробів, способах поховань, творах мистецтва і т.ін.) довели, що українська **Трипільська цивілізація** є материнською по відношенню до археологічних культур Анатолії (Троя), Сирії, Кипру, Сардинії, Греції та Єгипту [17].

Це підтверджується і висновками американського вченого А.Кемпа, який на основі археологічних та історичних матеріалів відтворив карту першого глобального розселення нордичної (білої) раси з території України, починаючи з VI тис. до н.е. [32]. З цієї карти (рис.1) ми можемо побачити, що наші пращури в VI тис. до н.е. розселилися на території практично всієї Європи, Азії та Африки.

Рис. 1 – Карта розселення нордичної раси з території України (Artur Camp. *March of the Titans. A History of the White Race.* – USA, Ostara Publications, 1999)

Враховуючи наведені вище висновки А.Кифішина, В.Клочка та А.Кемпа вже й не виглядає такою собі дивиною висновок, що українська **Трипільська цивілізація** (VI-III тис. до н.е.) на даний момент, дійсно, є найдавнішою цивілізацією планети, котра вплинула на розвиток цілого шерегу цивілізацій світу, які прийнято називати „класичними”.

Нагадаємо лише час зародження згаданих „класичних” цивілізацій і все одразу встає на свої місця: *Шумерська* (III тис. до н.е.), *Егейська* (III тис. до н.е.), *Єгипетська* (III тис. до н.е.), *Еламська* (II тис. до н.е.), *Індська* (II тис. до н.е.), *Давньокитайська* (II тис. до н.е.), *Іранська* (II тис. до н.е.), *Арабська* (II тис. до н.е.), *Етруська* (II тис. до н.е.), *Еллінська* (II тис. до н.е.), *Римська* (I тис. до н.е.), *Майянська* (I тис. до н.е.).

До цього ж додамо, що за даними доісторичних еллінських та римських карт після українського *Трипілья* (VI-III тис. до н.е.) [6; 8; 15]

в Азії, Африці і Європі з часом з'явилось кілька міст з аналогічною назвою - *Триполіс*: Каппадокія (I ст.), Фінікія (I-II ст.), Лівія (XII ст.), Мальта (XIII ст.). А в Індії виникла ціла держава (нині – штат) з відповідною назвою - *Трипур*.

Окрім того, звернемо особливу увагу ще й на політико-філософські аспекти становлення тогочасного, скіфо-арійського (протоукраїнського) світу.

Як свідчать печерні протошумерські архіви Шу-Нун (Кам'яної Могили) та шумерські письмена (глиняні таблички), в ті часи протягом тривалого періоду домінувала матриархальна модель розподілу влади у суспільстві. Духовна влада була у жінок (жрекинь), а світська – у чоловіків (вождів). І духовна влада, як свідчить покарання за недостойну поведінку самого Бога-творця Енліля [19], була домінуючою в тогочасному світі.

Беручи до уваги цю та іншу доступну нам інформацію, ми можемо дійти до висновку, що, починаючи з III тис до н.е., українська *Трипільська цивілізація* (в надрах якої в ці часи виникає *цивілізація аріїв* [5]) пережила політико-релігійний розкол (на рівні богів та жерців) за гендерним чинником.

В арійську добу чоловіки перебирають на себе духовну владу у вигляді „повноважень” жерців/брахманів, доповнюючи нею традиційну і „споконвічну” світську (військово-політичну) владу вождів/кшатріїв. Головним богом в арійському суспільстві, як відомо, стає бог війни **Арес**. І цей бог **Арес** вважається головним в пантеоні богів і скіфів-аріїв, і спартанців-дорійців.

Зміна гендерного вектора у релігійно-політичній піраміді не могла не позначитися на „конституційному” розподілі влади в первісних: державі та громадянському суспільстві. І цей ідеологічно-релігійний розкол арійського, праукраїнського соціуму цілком міг стати однією з причин безпрецедентної експансії наших предків в усі боки світу (разом з перенаселенням та „всесвітнім потопом” в районі Чорного моря у середині VI тис. до н.е.), яка була здійснена протягом VI-II тис. до н.е.

В цьому зв'язку стає більш зрозумілим, чому **арії** - „патріархали” (кочовики-хлібороби) пішли – переважно на схід і взяли під контроль території Афганістану (*тоді – Арія*), Ірану (*Аріан*), Середньої Азії (*міста - Самарканд, Бухара, річки - Сирдар'я, Амудар'я*), Індії (*Ар'яварта*), Тибету (*очолюваного арійським родом Арулат, що дав згодом Чингізхана*), Бірми (*столиця – Киянг*), Камбоджі (*керована арійським родом Камбоджеша*), Індонезії (*міста Самаринда, Семаранг*), Філіппін (*острів Самар*), Папуа - Нової Гвінеї (*місто Самарай*) [6; 14; 20; 21; 22].

Своєю чергою, ми починаємо краще розуміти й те, чому **орії** - „матріархали” (землероби-кочовики) пішли переважно на південь та захід і кількома хвилями завоювали Єгипет (*династії гіксосів* –

„великих („гіг”) саків”), Палестину (*Самарра*), Елладу (яка стала *Дорідою*), Малу Азію (яка стала *Карією*), Середземномор'я, Західну та Центральну Європу тощо [7; 8; 22; 23; 25; 26].

• **Арійська Скитія/Скіфія (III тис. до н.е. – I тис. н.е.)**

Здавалося б, наведені вище факти є певними несподіванками. Але не більшими, ніж слова римського історика Помпея Трога (I ст. до н.е., котрий писав, що „Скіфське плем'я завжди вважалося найдавнішим, хоча між Скіфами і Єгиптянами довго тривала суперечка про давність походження...” [19, с.91].

Звернемо увагу, що так звана „історична традиція” (успішно нав'язана нам німецькими істориками у XVII-XVIII ст.) прив'язує єгипетську цивілізацію до III тис. до н.е., а скіфів – до I тис. до н.е.! Якщо ж взяти до уваги слова Помпея Трога, то, насправді, скіфи щонайменше на 2 тисячі років старші, ніж вважалося раніше!

Враховуючи ці факти, зовсім інакше сприймаються слова таких римських істориків, як Юліан Юстин та Квінт Курцій Руф, котрі (солідарно з Помпеєм Трогом) стверджували, що скіфи були родоначальниками *парф'ян* та *бактрійців* (територія тогочасних Персії та Індії). Погоджувалися з ними також і їхні єврейські (Йосиф Флавій) та християнські (Тертулліан) колеги [там само, с.27].

Згадаємо в цьому контексті й слова „батька історії” Геродота, котрий не знав в Греції „жодного видатного філософа, який не був би скіфом” [11; 12].

Історики нашої доби (С.Березанська та ін.) мають всі підстави вважати, що *саки* (представники так званої *ямної археологічної культури*) домінували в Україні (і не тільки – В.Б.) у III-II тис. до н.е. [5]. В Криму, між іншим, назву цього народу і досі зберегло курортне місто Саки, яке, очевидно, було столицею однією з тогочасних скіфських/сакських держав.

З іншого боку ми вже знаємо, що *Троя-1* (за римською офіційною версією) була заснована троянським царем **Теукром** (син Бога Зевса) у 3100 р. до н.е. Відповідно до цього стає зрозумілим, чому римляни (I тис. до н.е.) вважали троянців своїми предками і називали їх *теукрами* (**Teucris**) [18].

Показово, до речі, що в цей же час (3100 р. до н.е.) фараон **Менес** (*Мена/Міна*) об'єднав Верхній і Нижній Єгипет! І знову згадаймо Геродота, котрий писав, що скіфи поділялися на скіфів-орачів, скіфів-скотарів, царських скіфів і скіфів-георгіїв (борисфенітів).

Останніх він „чомусь” називає **нащадками** древніх і славних **теукрів**. Отже, виходить, що скіфи-георгії були найстаршими серед скіфів [11]! А звідси й логічний висновок, що **теукри** - це ті ж самі скіфи/арії, які, за твердженням римського історика Помпея Трога, є старшими за єгиптян!

• **Політична філософія арійської Еллади (II-I тис. до н.е.)**

Як переконують нас „традиційні” підручники з філософії та політології (написані в контексті „німецької хронології” зразка XVII-XVIII ст.), у розвиток політичної думки Заходу, нібито, найвизначніший внесок зробила Стародавня Греція, мислителі якої, досить швидко подолали шлях від міфа до теорії [1; 2; 6].

Підстави для таких висновків, безумовно, є. Але – лише частково, оскільки провідні філософи „Стародавньої Греції”, насправді, є не зовсім греками. Якщо точніше, то – зовсім не греками.

В цьому зв'язку варто звернути увагу на дуже цікаве висловлювання Геродота (навіть після чисельних правок його текстів „літературними редакторами”), котрий не знав в Греції жодного видатного філософа, який не був би скіфом [33].

Сучасний дослідник П.Гарачук теж засумнівався: „Як це, мовляв, так могло статися, що всі видатні античні (нагадаємо, що **анти** – проживали між Дністром і Бугом) філософи – греки, всі видатні античні митці – греки...” – Щось тут не стикується, якщо взяти до уваги, що до приходу у II тис. до н.е. в Стародавню Грецію дорійців (які вийшли з території України), тамтешнє населення не знало металу, не мало свійських коней, не користувалося у суспільних комунікаціях писемністю [13].

Прихід очолюваних царями *Гераклідами* дорійців (яких та ж само „грецька традиція” із зрозумілих ідеологічних причин кваліфікує як „варварів”), дав потужний цивілізаційний імпульс тамтешньому грецькому соціуму, котрий згодом отримає назву *еллінізм*. З'являються дорійські релігійні культу *богів-близнюків Аполлона* (див. рис.2) і *Артеміди-Ортії*, дорійський стиль в архітектурі та одязі, дорійські ноти у церковних співах (октава - від ноти *ре* і до *ре*), дорійські технології обробки металу (зброя, прикраси) тощо [20; 25; 27].

Рис. 2 – Аполлон з німбом (II ст. н.е.). Митці, що зображали Ісуса Христа, часто брали в основу зображення цього бога. В цьому зв'язку достатньо обґрунтованою є версія, що Ісус Христос міг належати до касті жерців бога Аполлона

Як свідчить енциклопедичний словник Ф.Брокгауза та І.Ефрона (1893р.), характер **дорійців**, які проживали в материковій Греції (**Дорида**) та на островах Кос, Родос і **Карпати**, найбільш виразно проявився в характері спартанців [30].

Еллінізація на межі II-I тис. до н.е. *скіфами-аріями* (вихідцями з території української *Іллади/Еллади* [13]) грецького населення, безумовно, вплинула на зміст, форми і темпи суспільного розвитку тогочасного грецького суспільства: монархія – аристократизм – рабовласницька демократія. Бурхливе й мінливе політичне життя сприяло розвитку теоретичної думки та постійним пошукам досконалішої політичної системи.

Для ортодоксів зі Сходу (читай – з Персії) сама постановка цього питання виглядала крамольною, оскільки вони виходили з раз і назавжди заведеного устрою життя. І відхилення від усталеної схеми політичної поведінки сприймався, говорячи сучасною мовою, як неприпустиме „святотатство” і „ревізіонізм”.

Зрозуміло, що такий розвиток політичної думки не міг не бути пов'язаний з формами політичної організації суспільства, в яких (як не дивно) домінував один і той же **арійський** компонент. На Сході – це величезні й могутні імперії (деспотії), на Заході (читай – у Греції) – невеличкі держави-міста, які мали спільну мову, релігію та культуру, проте постійно воювали „всі – проти всіх”, не рахуючи зовнішніх ворогів.

Політична географія пояснює давньогрецьку нездатність до міцного єднання здебільшого природними умовами Еллади, де невеличкі долини перерізаються горами, що перешкоджають політичним та економічним зв'язкам.

Зауважимо, що словосполучення “**місто-держави**” давньогрецькою звучить як “**поліс**”, звідки й походить поширений нині термін “**політика**”.

Розміри грецьких полісів за сучасними мірками були невеликими. За найкращих часів навіть Афіни мали не більш як 35–40 тисяч жителів. (До речі міста Трипільської цивілізації, що стала колыскою української державності, мали приблизно таку ж чисельність населення і систему соціальної організації).

Невисока населеність полісів не сприяла формуванню бюрократії та регулярної армії, а це, зрештою, спричинювало політичну нестабільність і постійні зміни політичних форм організації суспільного життя [5, с. 33].

У сучасному розумінні *поліс є політично організованим суспільством*, і це поняття, безперечно, є ширшим за поняття *держави*. Життя людини в полісі жорстко регламентувалося правом або звичаєм, і в цьому контексті *поліс був тоталітарним відносно особистості*.

Аналізуючи політичне життя *грецької Еллади*, слід також зазначити, що грецька цивілізація була заснована переважно на рабстві, яке давало змогу заможним громадянам віддаватись роздумам про суспільне життя, політику чи мистецтво.

Історія Стародавньої Греції переконує нас, що пік політичного розвитку давньогрецької цивілізації припадає на VI–V ст. до н. е., коли афінська демократія вистояла у війні з Перською імперією (очолюваною нащадками **аріїв** - **киянїдами**). Остання, до речі, активно втручалася у „внутрішньо грецькі розборки” і досить часто виступала як прямий союзник або фінансовий спонсор Спарти (очолюваної нащадками **оріїв** - **дорійцями**).

Минуло не більш як 50 років, і Греція знову поринула у внутрішні війни. Поступово занепадали Афіни – оплот демократії, яка не змогла виробити дієвих механізмів контролю за діяльністю влади. Чого варте, скажімо, жеребкування під час розподілу урядових посад або роздача грошей бідним, що породжувало безвідповідальність і утриманство!

Проте крах політичної системи грецької Еллади, котра успадкувала цивілізаційну спадщину Еллади української [13], мав і позитивні аспекти. Цей еллінсько-грецький суспільно-політичний експеримент дав надзвичайно цінний емпіричний матеріал для політичного аналізу, який здійснили еллінські мислителі, насамперед **Аристокл (Платон)** і **Аристотель** (обидва, до речі, „чомусь” мають **скіфсько-арійські імена** – В.Б.).

Отже, ознайомимось з політико-філософськими системами цих арійських мислителів докладніше.

- **Комуністичні ідеали Аристокла (Платона)**

Античний філософ **Аристокл** (427–347 рр. до н. е.) більш відомий у науковому середовищі під прозвищем **Платон**, котре означало „широкий, широкоплечий”.

Після смерті свого вчителя Сократа, якого „демократично” примусили випити отруту, **Аристокл** (Αριστοκλής) був змушений покинути батьківщину. Виїхавши до Сіракуз він намагався переконати тамтешніх правителів (*до речі, на Херсонщині і досі є місто Сірогози* – В.Б.) провести в цьому місті-державі політичні реформи відповідно до його уявлень про ідеальну державу.

Керівництво Сіракуз з невідомих нам причин на експеримент **Аристокла** не погодилося і наш філософ вирішив зайнятися науково-педагогічною діяльністю. Він купив у 387 р. до н. е. невелику ділянку землі в афінському передмісті, названому на честь грецького героя Академа, і заснував там свою філософську школу – **Академію**, яку очолював рівно 40 років.

Академія проіснувала набагато більше – аж до 529 р. н. е. (усього 916 років), коли була закрита за розпорядженням візантійського імператора Юстиніана. Нагадаємо, що цей імператор відзначився в історії тим, що поєднав у своїй особі і світську, і духовну

владу. Зрозуміло, що такі тоталітарні підходи до суспільного управління не передбачали існування вільнодумства, притаманного філософам. Держава була одна – імперія. Церква (і філософія) теж одна – християнська. А від філософів – одні єресі та неподобства!..

Як свідчать фахівці з історії філософії, *Платонівський корпус* (Corpus Platonicum), тобто перелік його (або приписуваних йому) творів, написаних у вигляді високохудожніх діалогів, формувався протягом досить довгого часу [1; 5].

Серед відомих нам укладачів творів Платона історики філософії називають **Аристофана** (знову – арійське ім'я!) *Візантійського* (III ст. до н.е.), *Фрасілла* (I ст. н.е.), французького філолога-еллініста *Хенрикуса Стефануса* (XVI ст. н.е.) тощо.

Але є й думка, що насправді автором філософських праць, котрі „приписуються Платону”, є флорентієць *Марчеліо Фічіно*, який 1482 р. видав праці цілого шерегу **античних** (скіфських? - В.Б.) філософів під ім'ям Платона. Мовляв, згадані філософські праці насправді були написані кількома інтелектуалами **арійсько-скіфського** походження, а згодом були представлені як наукова спадщина Греції, котра насправді була елінізована *скіфами-дорійцями* [19].

У будь-якому випадку, хто б не був автором „праць Платона”, в них є що вивчати сучасній політології, оскільки **Аристокл/Платон** (*чи група скіфських філософів під цим узагальненим псевдонімом*) небезпідставно вважається автором філософської системи **об'єктивного ідеалізму**.

Саме **Аристокл**, на думку багатьох дослідників, одним із перших **окреслив предметне коло політики**, створив картину ідеального суспільства, що знайшло відображення в його праці-діалогах “Держава”, “Політик”, “Закони” [24].

З праць **Аристокла** чітко простежується, що він був прихильником жорсткої соціальної ієрархії. На його думку, все суспільство має поділятися на правителів (філософів), воїнів і виробників (ремісників і землеробів).

Як і в індійських варнах, приналежність до певних суспільних станів визначається не особистими якостями, а походженням людей за народженням. Як виняток, він “дозволяв” переходити з першого стану до другого, і навпаки. Але простолюдинам це було - „заборонено”. Мовляв, це може призвести до загибелі держави, якою не повинні керувати „кухарки” (і тут Аристокл розходиться з вождями більшовизму).

У чому ж тоді полягає **комунізм Аристокла**? Філософ був переконаний, що треба ліквідувати приватну власність серед правителів і стражів. Останні не повинні мати й сім'ю. Жінки й діти мають бути спільними. Жінок, до речі, **Аристокл**, „наділяє” політичними правами, а обов'язки по догляду за дітьми він „покладає” на державу.

Ці обмеження особистого життя еліти, на думку **Аристокла**, не повинні поширюватися на виробників. Проте за певну свободу приватного життя й економічної діяльності вони мали позбутися громадянськими правами – не брати участі в управлінні державою.

Виходячи із свого розуміння ідеального суспільного устрою **Аристокл** пропонує регламентувати всі сторони людського життя: економічні та соціальні відносини, матеріальні умови, дітонародження, виховання, культуру, думки людей.

Йому замало, що філософи будуть мати політичну владу. Він пропонує фізично знищувати всіх, хто претендуватиме не лише на владу, а й на філософію, виступає за заборону творів мистецтва, які піддають сумніву доцільність його політичної моделі.

Привертає увагу й типологія форм держави, яку він запозичив у Геродота. Зокрема, серед законних форм держави Аристокл найгіршою вважає демократію. Проте вона, на його думку, все-таки краща за олігархію та тиранію.

В останніх працях **Аристокл** (персональний чи колективний автор) відступає від свого станово-комуністичного проекту (незакінчена книга “Закони”). Усім громадянам його ідеальної держави вже дозволяється мати сім’ї, будинки та земельні наділи. Земля та нерухомість мають розподілятися жеребкуванням, а земельний наділ вважається загальнонародною власністю, що успадковується лише одним із дітей. Станів-каст уже немає. Їх замінюють чотири класи залежно від матеріального стану. Перехід з класу до класу дозволяється в разі зміни майнового статусу людини.

Проте з політичними правами та обов’язками справи дещо інші. Зокрема, на засідання народних зборів перші два класи ходити – зобов’язані, а громадяни третього та четвертого класів – за бажанням.

Політичне безправ’я рабів та іноземців (як осіб без громадянства) компенсується їхнім рівним майновим становищем з громадянами полісу.

Форма правління характеризується поєднанням принципів монархії та демократії. На чолі держави – 37 правителів віком від 50 до 70 років. Вони обираються не більш як на 20 років шляхом багатоступеневих виборів. З їхнього числа виокремлюється “нічна рада”, до якої входять 10 наймудріших осіб. Формується й виборна рада з 360 членів (по 90 від кожного класу). Усі посадові особи обираються після попередньої перевірки, а право голосу на виборах мають ті, хто носить зброю або вже брав участь у війнах.

В таких відомих працях **Аристокла**, як “*Держава*” і “*Закони*” зберігається жорстка регламентація особистого (приватного) життя людей, виховується почуття єдності й колективізму, суворе покарання за порушення законів та прояви інакомислення. Останнє, до речі, дало підстави для звинувачень соціально-філософської спадщини **Аристокла** як ідейно-історичної *предтечі тоталітаризму*.

Підсумовуючи, слід наголосити на наступних *позитивах соціально-філософської системи Аристокла/Платона*:

- ідеї загального блага та спільного інтересу як основи політичного об'єднання;
- приватній власності як основи соціальних суперечностей та конфліктів;
- чіткому визначенні форм держави й закономірностей їх змінювання;
- визначенні законності як найважливішого атрибута політичної організації.

Водночас не варто забувати й про певні *негативи соціально-філософської системи Аристокла/Платона*:

- ідеалізації кастовості та аристократичного правління;
- зневазі до прав особистості;
- виправданні соціальної нерівності;
- жорсткому контролю і регламентації суспільного життя.

- **Політика „здорового глузду” Аристотеля**

Якщо *Аристокл/Платон* окреслив **предметне коло політики**, то його видатний учень *Аристотель* (384–322 рр. до н. е.) не без підстав вважається **засновником політичної науки** [1].

Попри те, що *Аристотель* (Ἀριστοτέλης) протягом 20 років перебував – як учень, а далі викладач – у платонівській Академії, в історію політичної думки він увійшов не як послідовник Платона, а як рівний йому і цілком самодостатній філософ. Він створив власну світоглядну систему, яка охопила практично всі сфери людського розвитку – філософію, соціологію, логіку і, звісно, політику.

На відміну від свого вчителя *Аристотель* орієнтується не на ідеальні схеми, що ігнорують психологію людей, а на практичний досвід і раціональний аналіз політичної сфери суспільства як такої. Зокрема, він зробив політику предметом емпіричного дослідження, проаналізувавши разом зі своїми учнями 150 конституцій реальних держав і відповідних конституційних проектів.

Політичні погляди цього видатного філософа найповніше висвітлено в його працях “Політика”, “Афінська політія”, “Етика” та ін. [3].

На думку *Аристотеля*, **політика є наукою про вище благо людини й держави, що охоплює економіку та етику (звід традицій і правил)**.

Показово, що і *Аристокл*, і *Аристотель* не вийшли у своєму політичному аналізі за межі полісу, характеризуючи решту видів державної організації так званого варварського світу як нижчий рівень, що не досяг політичних висот.

Зокрема, **Аристотель** вважав, що людина є “твариною політичною”. А тому, на його думку, **поліс** – це суспільство, **держава** – “творіння природи”, продукт природного розвитку.

На його думку, **поліс** - це об'єднання людей, котрі мешкають на певній території під владою одного уряду, який діє на базі єдиної конституції. Поліс – спільнота вільних і певною мірою рівних людей (окрім рабів). Він вищий за сім'ю та індивіда, а головна мета його функціонування – благо громадян.

В цілому **Аристотелю** не дуже пожобається “комуністичний проект” **Аристокла**. Він переконаний, що розумні межі приватної власності відповідають природі людини, є стимулом до праці, виробництва та збагачення.

Звідси й сформульована ним універсальна сучасна теза, покладена в основу концепції громадянського суспільства: **те, що вигідно громадянину, вигідно й суспільству!**

Аристотель вважає, що нагромадження багатства повинно здійснюватися на основі створення матеріальних цінностей, а не завдяки торгівлі та спекуляції. Його ідеал: власність – приватна, її плоди – для загального блага.

Аристокл у діалозі “Держава” надає перевагу рішенням царя-філософа перед законами, вважаючи, що останні не можуть охопити всі аспекти життя. На відміну від нього, **Аристотель** переконаний, що завдяки своєму загальному характеру мають домінувати саме закони, оскільки вони позбавлені емоцій та пристрастей.

В розумінні **Аристотеля право** – це *норми суспільного життя, що реалізуються передусім на основі їх застосування саме державою*. Він виокремлює **природне право** (яке скрізь визнане) і **умовне право** (закони та угоди). Справедливі закони чи несправедливі – їх всеодно потрібно виконувати.

Виходячи з наведеного вище стає зрозумілим, чому *Аристотеля називають ідеологом здорового глузду середнього класу*. Адже він вважав важливим показником справедливості відсутність крайніх суперечностей поміж бідними та багатими, філософами та пересічним загалом. Людей середнього достатку він вважав найліпшими в полісі, оскільки лише вони, мовляв, здатні зрозуміти інтегральне загальне благо, не схилиючись до крайнощів.

Саме тому, на його думку, громадянство не повинен мати той, хто через відсутність достатку, дозвілля, брак освіти нездатний самостійно мислити та ухвалювати рішення. Громадяни, за його концепцією, – це ті, хто пише закони й судить. А ось жінкам він (на відміну від **Аристокла/Платона**) відмовляє у праві на громадянство. – Можливо тому, що на той час у *скіфів-аріїв* і *спартанців-дорійців* вже повністю вкорінився патріархат? (Про що можна також опосередковано довідатися з домінування в тогочасному пантеоні богів бога війни **Ареса**).

Демократію Аристотель вважав нестійкою формою правління, але все ж таки кращою за олігархію і навіть за **аристократію** (владу ариїв? – В.Б.).

Найкраща форма – *політія*, що поєднує в собі позитивні риси олігархії та демократії і є певною „золотою серединою” між ними. Для забезпечення стабільності потрібне зміцнення середнього класу (про що так багато й охоче говорять ідеологи-теоретики центризму та повсякчас ігнорують практичні політики!).

При демократії панує абсолютизація рівності, при олігархії – абсолютизація нерівності. Але все це призводить до зміни форм держави через порушення справедливості.

Ми не випадково так докладно спиняємося на основних положеннях концепцій **Аристотеля**. Створивши нову методологію емпіричного та логічного дослідження, цей видатний (*грецький?*) мислитель (*із скіфсько-арійським ім'ям*) настільки вдосконалив систему базових понять, що нею й донині оперують сучасні політологи, філософи, соціологи і правники.

• Основні надбання античної (арійсько-еллінської) політичної думки

Аналізуючи античну (*нагадаємо, що анти – мешкали між Дністром і Бугом – В.Б.*) спадщину політичної думки, слід відзначити такі основні цінності, що є надбанням політичної думки як Сходу, так і Заходу: **феномен полісу, принципи республіканізму та договірного походження держави, ідеї тахісу та імперії** [1; 4; 6; 9].

Феномен полісу, що виник у VIII–VII ст. до н. е., пов'язують із широким ужитком усного слова, писаних (та звичаєвих) законів, рівності громадян полісу перед законом, що стало, зокрема, підставою для демократії як такої.

Принцип республіканізму, що й нині дуже поширений у політичній практиці сучасного світу, полягав у виборності всіх посад, звітності посадових осіб та обмеженості їхнього перебування при владі, а також у використанні у судовій практиці присяжних суддів.

Принцип договірного походження держави базується на розумінні кожної людини як суспільної, політичної істоти. Саме тому людська спільнота укладає суспільний договір про утворення держави з розподілом усередині неї політичної влади.

Ідея тахісу полягає в єдності всіх громадян полісу, які повинні ставити інтереси громади вище за приватні інтереси. Ця ідея гармонізувала поміркованість, мужність, мудрість і силу, що разом узяті становили інтегральне поняття справедливості.

Ідея імперії включила в себе одновладність, впровадження культу можновладця-автократа, який поєднував у своїй особі законодавчу, виконавчу та судову гілки влади. По суті, реалізація імперської ідеї (Олександра Македонського, Ахеменідів тощо) сприяла уніфікації державного будівництва з диференційованою

податковою системою, єдиною валютою, утвердженням єдиної державної мови і т. ін.

Підсумовуючи „доісторичний” та античний (арійсько-еллінський) етапи розвитку політико-правової думки, слід зазначити, що тенденції встановлення абсолютної влади правителя народжуються, а згодом і домінують практично в усіх частинах тогочасного світу і ґрунтуються на базовому політичному міфі божественного походження влади.

Це дає нам підстави для висновків щодо існування певних першоджерел цього політичного міфу та відповідних засобів соціальної комунікації, з якими, напевно, були ознайомлені представники тодішньої політико-релігійної еліти людства. А, позаяк вони належали до арійсько-скіфської еліти, що згодом отримає назву **аристократія** (*влада бога Ареса* – В.Б.), розгадка цієї проблеми лежить у площині їхнього спільного етнічно-духовного походження.

Джерела

1. Андрущенко В. П. Організоване суспільство. – К., 2000.
2. Антология мировой философии. – М., 1969–1972.
3. Аристотель. Политика // Соч.: В 4 т. – М., 1983. – Т. 4.
4. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. – М., 1993.
5. Асмус Б. Ф. Античная философия. – М., 1976.
6. Баскин Ю. Я. Очерки по истории политических учений. – Л., 1991.
7. Березанська С.С. та ін. Давня історія України. - К., 1997.
8. Білоусько О. Україна давня: євразійський цивілізаційний контекст. – К., 2002.
9. Васильев Л.С. История Востока. В 2-х т.- М., 1998.
10. Від Трипільської культури до сучасності /за ред. В.Коцура. – К., 2004.
11. Винниченко В. Відродження нації. – К., 1991. – Т. 1–3.
12. Гаджиев К. С. Политическая наука. – М., 1995.
13. Гарачук П.Ф. Мимо острова Буяна. – Ананьїв, 2001.
14. Геродот. Історії: в дев'яти книгах. – К., 1993.
15. Геродот із Галікарнасу. Скіфія. – К., 1992.
16. Губерначук С. Як гул століть, як шум віків – рідна мова. - К., 2002.
17. Губко О. Психологія українського народу. - К., 2003.
18. Гуменна Д. Минуле пливе в прийдешнє. Розповідь про Трипілля. – Нью-Йорк, 1978.
19. Кифишин А. Г. Древнее святилище Каменная могила. Опыт дешифровки протошумерского архива XII–III тысячелетия до н. э. – К., 2001.
20. Клочко В.І. Народи моря і Північне Причорномор'я // Археологія. - 1990. - №1.
21. Литвинов В.Д., Скорина А.П. Латинська мова. – К., 1990.

22. Людина і довкілля. Антологія. Кн.1 (Упоряд. В.С.Крисаченко). – К., 1995.
23. Наливайко С.І. Таємниці розкриває санскрит. - К., 2001.
24. Платон. Сочинения. Т.1-3. – М., 1972
25. Рагозина З.Л. История Мидии, второго Вавилонского царства и возникновения Персидской державы. - СПб., 1903.
26. Страбон. География // Латышев В.В. Известия древних писателей о Скифии и Кавказе. Т.1. Вып.1.- СПб., 1893, с.93-126.
27. Трубочев О.Н. Indoarica в Северном Причерноморье. – М., 1999.
28. Церен Э. Библейские холмы. – М., 1966.
29. Шира Дж. Введение в библиотековедение. – М., 1983.
30. Энциклопедический словарь (Ф.Брокгауз, И.Эфрон). – СПб., 1893.
31. Янович В. Наследие тысячелетий. – К., 2006.
32. Camp A. March of the Titans. A History of the White Race. – USA, Ostara Publications, 1999.
33. Rose H.J. A Handlook of Greek Mythology. – London, 1950.
34. Kramer S.N. History Begins at Sumer. – N.Y., 1959.
35. Mellaart J. Catal Huyuk. – L., 1967.
36. Hughes B. Helen of Troy. Godness, Princess, Whore. – L., 2005.

Стаття надійшла 11.02.2009 р.